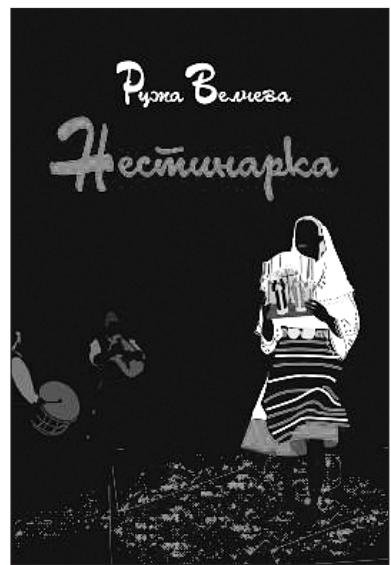

Ружа Велчева отбеляза своя 70-годишен юбилей с „Нестинарка“

Владимир ШУМЕЛОВ

С тази стихосбирка Ружа Велчева отбелязва своята 70-годишнина. Дори първоначалното ѝ именуване бе просто 70 (визиращо както преходното време, така и броя на творбите в книгата с избрани стихове). Мисля, че „Нестинарка“ е наистина подходящото заглавие за стихосбирката, събрала избрани произведения от предишните ѝ книги. А връзката ѝ с нестинарството – този древен езически култ, свързан донякъде с мистиката и с основа, което остава невидимо за човешките сетива, е и съвсем естествена при Ружа, чийто прадядо по майчина линия е от един от Странджанските нестинарски центрове, с. Кости. Метафората с нестинарите, играещи върху жарава в транс, пронизва стихосбирката, свързва стиховете и им придава дълбочина. Както повечето антологични книги, и тази е разнопосочна откъм теми, идеи, образи, още повече, че стихотворенията не са отделени в цикли: тук ще намерим признателността към рода, отечеството и родното място („Малка балада за баща ми“, „Признание“, „Гложенският манастир“), към българските

творци („Закъснял реквием“, „На Николай Колев“, морето, с което неразрывно е свързана поетесата (виждаме ясно очертана цяла стихотворна група от „морската“ книга на Ружа „Вън от рая“), този блян по юга и слънцето, който се слива с един друг водещ мотив в стихосбирката – любовта (особено видима в заглавия като „Епитафия за една любов“, „Любов“, „Устните ти...“, „Докосване“, „Серенада“, „Няма те“, „Ревност“, „Годеница“, „Слънчева любов“, „Романс за сребърната луна“, „Зашпото те обичам“), тук е и любимата ѝ Латинска Америка чрез „Полетът на кондора“ („Песента на кондора“, „Любов по време на холера“, „Боливийска балада за Че Гевара“, „Балада“, „Златната градина на Куско“, „Любовен танц“, „Този странник вятырът“), а екзотиката и преклонението пред природата и героизма на революционерите кореспондират със социално ангажираните ѝ стихове (от книгата ѝ „Не отвръщай лице, Господи“: „Меню за бездомници“, „Битие – 2009“, „Селските гробища“, „Псалм“, „Болка“, „Карма“). Разбира се, тази острорефлексивна към социума лирика се появява след завръщането на Ружа от Америка след началото от световната финансова криза, след няколко нейни знакови книги с поезия и проза (една от които антологийната „Пустинята на времето“), книги, които са белязали и настоящата „Нестинарка“ с различните творчески търсения на Ружа Велчева през годините – от екзистенциалната, през носталгично-споменната проблематика, до приближаването и приобщаването към християнството не толкова като религиозност, колкото като търсене на смиренето и вярата, прозрението: „И само Бог/да бъде твоят съдник!...“

Поезия с изчистена форма, директност на изказа, недоизказаност, бягаша от игривото метафорично въображение, което обаче присъства като асоциативно докосване до спомените за минали „белези“ от живота, но най-вече заровени в настоящето, задаващи реторични въпроси. Стихове без злоба, но импулсивни.

Както пише в предговорните си думи големият писател манирист и духовен гуру на Ружа Никола Радев: „Нейното възновение е импулсивно, но изстрадано и чрез страданието става промислено“. Толкова вярно. Никола Радев си отиде от тоzi свят преди два месеца и не успя да види тази книга като книжно тяло.

ЯТРУС

Страници за литература, култура и изкуство

НЕСТИНАРКА

Ружа ВЕЛЧЕВА

Танцувах цял един живот
със боси крака, по въглени живи.
Над мене строго бдеше Бог,
а във душата – вила-самовила.

Привикнах с болката, успях
очите си да пресуша, зелените...
Сълзите си в юмрук събрахи
и пръснаха перлите солени.

Сезоните оставяха следи
по тялото – душата пощадиха.
Танцувах още, с огнени коси –
за гълътка лудост болката смених.

„Икар“
Христо ПАНЕВ

Бялата тъга на безвремието като елемент за живота

Миролюб ВЛАХОВ

Докато четях ръкописа на новия сборник (трети поред след „Телевизор и канарче“ (1985) и „От дявола родени“ (2000) на Светла Андреева, на няколко пъти в началото си напомнях да се предпазя от тъгата и отчаянието, с които се опасявах, че ще ме насторят героите на разказите ѝ, още повече, че вече познавах някои от заглавията в цикъла. Или поне така ми се струваше, че трябва да подхodia: с предпазливост, с неизбежна доза резервираност дори, с очакване за изпадане в безнадеждност и жал, не само заради съдбата и изльчването на персонажите, но и поради носталгията по един безмилостно отмиван от епохата и времето свят. Както и с търпимост към избора на авторката, доколкото темата (нека я наречем най-общо „селска“, третираща замирация живот в обезлюдението – малки селища в провинцията) е непрекъснато експлоатирана – развиана, отричана и реабилизирана и от писатели и критици, при това не само у нас, а и в глобален, всемирен аспект. И защото на тъгата също е вечна – като любовта, като родовата памет или вярата и честта, които осмислят живота ни, независимо до каква степен ги игнорираме или осъзнаваме ние самите по отношение на личното ни битие.

Довършвайки книгата, вече прозирах, че опасенията ми ще се окажат неоснователни, донякъде смешни, и наивно, макар и все пак симпатично приемливо, нелепи. Но тъгата наистина бе тук. Бе пред мен, бе около мен. Бе в мен. Бе в чувството, ненатрапливо, но сигурно завладяващо ме след всеки прочетен разказ и в размислите и бележките ми по него. Бе в обмисляните ва-

рианти за заглавие на цикъла, в опита да се намери общото между отделните сюжети, без то да се дефинира само в географското сътуриране или чрез кръга от дузината имена на персонажите, присъстващи по един или друг начин във всяка от историите. Тя, Тъгата, бе кросното, което превръщаше иначе рутинно познатата тъкан на темата в самобитната шарка на стила на Светла. Може би защото, без да го изтьква и дори без да намеква за това, тя бе приела, че няма да търси съвършенството – нито в уникалността на образите, нито в разтърсващите съди на хората, за които разказва, нито дори в изключителността и оригиналността на случките, връзвачи конкретния разказ, но и цикъла като цяло и превръщайки го в повествование близко до сегментарния роман. Тази непретенциозност се оказва може би най-сполучлиvia авторов похват, използван от Андреева. Чрез него тя очиства както конкретните истории – в частност, и сборника – като цяло, така и общата му тематичност от казионност, от дотеглива над поносимото литературност, която непременно би се набила в очите на ценителя на този тип разкази, но и на всеки друг, докоснал се до книгата и осмелил се да предприеме своето лично пътуване с нейния „Автобус за рая“.

Нещата несъмнено са в дозировката. Именно прецизното боравене с личните съди на героите, с внимателното, деликатно на моменти експониране, в които те са замесени, а в някои случаи и неразвързваемо, трагично или комично, оплетени, като участници или свидетели на събитията, е подходът, оставящ ни сред разказите не само като читатели. Ние неусетно ставаме жители на това мистериозно село, разположено

някъде около Стражица (градът) или неназования иначе, но лесно разпознаваем град на брега на Голямата река. Авторката не ни оставя дори педя място за съмнение, че тя самата е част от селението. Но сред него, разтворени в очакването на минаващия все по-рядко автобус, в сънната юлска драмка на жегата или синкавия студ на зимата, сме вече и ние. При това, не само заради съмнено осъзната порив на паметта ни, идващ от предните поколения на рода. Нашият дом вече е там, миналото ни е там, настоящето ни, а може би и бъдещето, доколкото то само е осъзнато и като достатъчно убедителна перспектива от всеки от жителите на селото.

Ако ето сега излезем на улицата и мърднем до центъра за по кафе в „Мустанг“ при Димо Митев („Доволство“) или си купим хляб и бучка сирене в изправения пред фалит магазин на Гена Сълпичийката, все ще срещнем я Митьо Панкин, търсещ котарака си („Цуко“), я Тончо Улавия и дядо му („Чудо на чудесата“), я отец Данаил Илиев („Кръстовден“). А може би и баба Димана и съседката ѝ Денка, докато тълкуват мистериозните знаци на съдбата („Магията“)? Или пък Панчо Димов и Димо Маликарски, способен само с десетина лева да се поддържа пиян две-три денонощия, решили да подложат на нечовешко изпитание човешката лакомия на иначе добродушния Марин Пуйката („Експеримент“).

Лично аз бих предпочел да съм в мазето на къщата над язовира, онази, запустялата от години, с безоките прозорци, в мига когато кметът Митьо Минев открива мистериозната тулска камбана. Разказът „Камбаната“. Тук, както в „Магията“, а и другаде в цикъла, въображението на персонажите и на автора е спойката

стр. 7

ИНТЕР ТАКСИ

Вашият личен шофьор!

ЯТРУС

Страница за литература, култура и изкуство

ЮБИЛЕЙ: Поетът Янислав Янков на 75

РИБАРЯТ

Тоя старец следобед, дето слънцето шие по замислени мрежи и провисени стрехи, тоя дявол, доволен за очите на всеки, тоя воськ без пламък до брега на морето. Аз му нося смокини. Хляб и риба му нося. Над главата ми гледа. Не посяга към хляба. Две флигорни извикват да му хванат сърцето. Той си тръгва замислен, скрил гласа си дълбоко. Тая сянка през август върху пясъка светъл, тия мускули кротки на греблата заспали... Шапка нова купувам – сухо слънце и слама. Но за старата шапка той и златна не взема. Ще остане морето пак безлюдно и хладно. Ще остане без сянка този пясък изстинал. Тая заран си тръгвам, а в купето ми шапка, за сърцето ми тясна, за главата – широка.

ИЗМОЛЕНО СТИХОТВОРЕНIE

Вижте тези огнени минзухари, тези страхове позлатени, вижте, клетките зимни омагьосани в гари и зеленото в коловоза огнище. Облаци горе разпъват платната на огромни флотилии – пляскат. Южният вятър реве стократно, впрегнал се в златна каляска. Всичките живи цигулки опъват лъкове – стрелят сонати. Падат ранени и бавно потъват мисли до болка познати. Малко ни трябва по чашка заблуда да си пийнем след дългата зима. Просто е пролет, просто е чудо, че под зелените стрехи ни има.

(от стр. 6)

между реалността и измисленото, равното и дори скучно ежедневие и вълнението на следващия миг. И всичко е много по-истинско тъкмо, когато, без да изневръява на стремежа си към скрита балансираност, Светла Андреева ни дава възможност да приемем и дори обикновен неосъзнатото, неразтълкуваното, непроменимото от живота на героите ѝ. То ни носи тъга, но и нега. Носи ни очакване, въпреки че въображението ни подтиква към какви ли не обяснения, всяка ни страх или възторг, радост от едно пътуване, дори когато то е само ефимерна възможност или пък не съвсем щастлив шанс... Или упованието на осъзнатия последен пристан. Защото и аз, съзнавайки, че точно в този миг не би трябвало да завързвам нови познанства, бих приседнал на съседната маса, където са Митко Панкин, Панчо Димов и Исмаил, докато кръмчарят Димо Митев поднася, заплатено-то с дружни усилия от тримата, кафе на стария грък Спирос Ригас, изbral да склони очи в това село и надявайки се да успее да се пресели в отвъдното с икона под възглавницата („Икона под главата“).

В предговора си към дебютния сборник на Светла Андреева, „Телевизор и канарче“ майсторът на късия разказ Дончо Цончев отбелязва „лекотата, с която (тя) от нищото изобретява забележителен образ“. Подчертава, че „езикът в разказите на Светла Андреева е богат, ясен и оствър – в та-кива случаи зад него има, по закон, силна и упорита мисъл“. Днес, три десетилетия по-късно, след споменатите сборници с разкази и още два романа, може да кажем, че надеждите за запазване и развитие на белетриста Андреева са оправдани и защищени от нея самата. Включително

и в частта им за избора на тематиката и занаятчийските техники, с които тя ще бъде изложена и външена на читателя.

Но и за тъгата. Дончо Цончев, без да представя това като недостатък, напротив, отбелязва още нещо: че „прекалено (тя) се заглежда в мрака“. И препоръчва на Светла да се обръща към посветли ситуации... Не знам доколко тя се е ръководила от този съвет и дали винаги е успявала според личните си критерии в това. Познавам я повече като журналист – можещ, знаещ и преди всичко отговорен. Но харесвам прозата ѝ. И си мисля, че и към белетристичните си повествования тя подхожда, освен с талант и житейски опит, с познаване на материала на живота, и с присъщата си отговорност и чувство за дълг (без да имам претенцията за точното му разпределение, ако това изобщо е възможно) – повече като че ли към героите от разказите си, а чак след това и към читателя. В което аз съзираам несъмнено висока и защитена от резултата писателска нравственост.

В своята студия „Разпадането на ценностите“ Херман Брох пише: „Нима този осакатен живот е още действителен? Нима в тази хипертофирала действителност има живот?“ Студията, разбира се, разглежда съвсем други проблеми. Но все пак и тези на осакатената или атрофирала по някакъв начин и различна степен действителност около човека изобщо. Каквато е тя въсъщност в живота на повечето от нас. Какъвто е и в немалка степен животът на героите от сборника „Автобус за рая“. Те са сами, повечето мизерстват, и надеждата не им е приятел и пътеводител. Те не залагат на надеждата. Те просто живеят и поради тази причина и отчаянието не е доми-

ниращ щрих от образа им, ако приемем едно относително негово обобщение. Те си дават сметка за разпадането на ценностите, но въпреки това им остават верни и въсъщност предотвратяват гибелта на социалната ни съвест. Те търсят обяснение на необяснимото и, което е странно, го на-мират, дори открытието да ги води до признаване на необяснимото като неизбежност, страшност или неразгадаемост. Защото имат усет за възхитителното, носят го в себе си не спират да продължават да живеят, дори когато честността им ги заставя да заложат идните си дни заради един красив миг, през който са пътували със своя автобус за рая.

А в селението автобусът още минава. Всеки ден. Сутрин и вечер. Подобно на ладията, с която Харон превозва душите ни. И съдбите ни. Както и тъгата ни. Няма как да я избегнем тази всемирна тъга, дори когато сме щастливи. Защото тя е и наша съдбовна болка, и част от нас самите. Или пък ние сме част от нея, кое то май е по-вярното. Защото тя придава завършеност на нещата в несъвършения ни живот и тъкмо с това го прави истински.

**Светла Андреева,
„Автобус за рая“,
Велико Търново,
Издателство „Фабер“, 2016**

ЕП ЕКСТРА ПАК "ЕКСТРАПАК"ООД

ЗА НАШИЯ НОВ, ТРЕТИ ЗАВОД
НАБИРАМЕ ПЕРСОНАЛ

* НАСТРОЙЧИЦИ НА МАШИНИ

за екструдиране и ламиниране на тъкан полипропилен

* ОПЕРАТОРИ НА МАШИНИ

за екструдиране и ламиниране на тъкан полипропилен

* ТЪКАЧКИ

на станове за тъкан полипропилен

* СКЛАДОВИ РАБОТНИЦИ

ИЗИСКВАНИЯ КЪМ КАНДИДАТИТЕ:

* Завършено техническо образование или стаж

на подобна длъжност ще се считат за предимство

* Възможност за трисменен работен режим

* Сръчност и пъргавина

НИЕ ПРЕДЛАГАМЕ:

* Възъпително обучение

* Отлично заплащане

* Много добри условия на труд

* Възможност за кариерно развитие

* Всички осигуровки според трудовото законодателство на Р България

За да кандидатствате изпратете **молба и CV** на адрес:

Jobs-Factory3@EP-BAGS.com

или ги оставете на портала на фирмата в Завод 1, гр. В. Търново.

ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

„СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“

Факултет: Исторически

Катедра: „Нова и най-нова обща история“

ОБЯВЯВА

публична защита на дисертационния труд на

Катина Звезделинова Димитрова

на тема:

„РАЗПАДАНЕТО НА ЮГОСЛАВИЯ И ЕВРОПЕЙСКИЯТ СЪЮЗ

1992–2000 Г.“

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по професионално направление

„2.2 История и археология“

Научен ръководител:

доц. д-р Стефан Иванов Анчев

Рецензенти:

проф. д-р Искра Василева Баева

доц. д-р Мариана Спасова Йовевска

Научно жури:

доц. д-р Мариана Спасова Йовевска

Председател:

проф. д-р Искра Василева Баева

Членове:

проф. д-р Евгения Иванова Калинова

доц. д-р Наум Илиев Кайчев

доц. д-р Мариана Спасова Йовевска

доц. д-р Стефан Иванов Анчев

Заштитата ще се състои на 14 септември 2016 г.

от 14.00 часа, зала „Европа“ на ВТУ.

Посочените материали по процедурата, съгласно чл. 35, ал. 9 и ал. 10 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, са на разположение в Централна библиотека, в Отдел „Научноизследователска, художественотворческа и издателска дейност“ на ВТУ и са публикувани на интернет страницата на Университета.

За проект на световно ниво, търсим ОПИТНИ ПРОГРАМИСТИ.

Месторабота: гр. София.

За повече информация, потърсете ни на radoslava.tsanova@hrs-bg.com
или +359 882 549 525

РАДИО ФАВОРИТ
89,8 FM

РЕКЛАМА за градовете:
СОФИЯ
ВЕЛИКО ТЪРНОВО
СЕВЛИЕВО
БОТЕВГРАД

тел. 0885/603 003